

היחיד והעם

בפתיחת חומש שמות אנו פוגשים שפע של דמויות שאינן נמצאות בתפקיד מרכזי בסיפור יציאת מצרים: שפרה ופועה, בת פרעה, האיש המצרי והאיש העברי שהכה, שני האנשים העברים הניצים, בנות יתרו והרועים, ואף יתרו וציפורה, שאותם עוד נפגוש בהמשך. דווקא בחומש שמות, הדבר תמוה לכאורה: חומש זה הרי מתאר את התהוותו של ישראל לעם בצאתו ממצרים, ומדוע זה יש להאריך בסיפורם של בודדים?

כשאנו מתבוננים בדמויות המתוארות אנו מגלים נקודה מפתיעה. מצד אחד – חלק מה"גויים" המתוארים פועלים מתוך מידות חסד ואמת: בת פרעה, שבניגוד לאביה האכזר חומלת על הרך שבתיה, וזאת אף שהיא יודעת ש"מִלְכֵי הַעֲבָרִים זֶה" (ב, 1); וכן יתרו כהן מדיין, הגוער בבנותיו שלא גמלו טובה ל"איש המצרי" שהצילן מיד הרועים הרשעים: "וְאַיִּ? לָמָּה זֶה עֲזַבְתָּן אֶת הָאִישׁ? קָרָאן לוֹ וְיֵאָכֵל לָחֶם" (שם, כ).

וייתכן, שאף שפרה ופועה – מצריות היו. התורה כותבת: "וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִנְיֹלֹת הָעֲבָרִית, אֲשֶׁר שָׁם הָאֵחָת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פּוּעָה" (א, טו), והלשון אינה חד־משמעית: האם משמעות הכתוב היא: "למִנְיֹלֹת שהן עֲבָרִיות", או שמא הכוונה: "למִנְיֹלֹת את העֲבָרִיות"? נחלקו בכך חז"ל: הגמרא (סוטה יא ע"ב) מזהה את שפרה עם יוכבד, ומביאה דעות שונות לגבי פועה – מרים או אלישבע. אולם במדרשים גם הובא: "וְעוֹד יֵשׁ נָשִׁים חֲסִידוֹת גִּיּוֹרוֹת כְּשֵׁרוֹת מִן הַגּוֹיִם וְאֵלוֹ הֵן: אֶסְנָת, צִיפּוֹרָה, שִׁפְרָה, פּוּעָה, בַּת פְּרָעָה, רַחֵב, רוֹת וְיַעֲלִי" (מדרש תדשא פכ"א; ועיי' תורה שלמה שמות א, סי' קסו). חצי מרשימת הנשים הללו מופיעות בפתיחת פרשתנו! ובכיוון ההפוך: משה פוגש "שְׁנֵי אֲנָשִׁים עֲבָרִים נָצִים" (ב, ג), וכאשר הוא מזהה שאחד מהם הוא "רָשָׁע", הוא פונה אליו: "לָמָּה תִּכָּה רָשָׁע?". בתגובה, מטיח הלה כלפיו: "וַיֹּאמֶר מִי שְׂמֶךְ לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְט עֲלֵינוּ הַלְהִרְגָנִי אֶתָּה אִמָּר כְּאֲשֶׁר הִרְגָתָ אֶת הַמִּצְרִי?" (שם, יד). מסתבר, שגם בעם ישראל ישנם רשעים.

וייתכן, שזו משמעותם של סיפורי תחילת שמות: חומש זה אכן מתאר מאבק בין עמים, שעליו הכריז פרעה: "וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ, הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְנָצִים מִמֶּנִּי" (א, ט). עם ישראל, שעתיד להיות "מִמְלַכְתָּהּ כְּהִנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ" (יט, ו), יילחם נגד ממלכת הרשע והתועבות. אולם עדיין יש מקום ליחידים לגבש לעצמם זהות משלהם: גם בין הגויים עשויים להימצא חסידי אומות העולם, וגם עם ישראל אינו מחוסן מפני רשעים שבתוכו.

לימים, גם יהושע, ממשיכו של משה, יעמוד בפני תופעה זו עם תחילת דרכו: במלחמתו הראשונה עם יריחו הוא יפגוש ברחב, המכריזה: "כִּי הִ' אֱלֹהֶיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשִׁמְיָם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתְחַת" (יהושע ב, יא), ועושה חסד עם מרגליו; אך מיד אחר כך ייתקל בעכן, שלקח משלל יריחו האסור, ו"עֲשָׂה נִבְלָה בְּיִשְׂרָאֵל" (שם, טו).

שבת שלום

מתוך "נקודת פתיחה" / הרב אמנון בזק

בית מדרש שוהם בשיתוף עם בית הכנסת "דורות אברהם" מזמינים את הציבור הרחב לסדרת ערבי לימוד קהילתי, טבת - אדר תשפ"ו.

תשפ"ו
סדרה
16
מספר
הוצאה
2

ממלכות ועד חורבן תקופת בית שני

הסדרה מוקדשת לע"נ חבר הקהילה ד"ר חיים גולדשטיין ז"ל

פרופ' אייל רגב
אוניברסיטת בר אילן
כיתות הבית השני:
האם וכיצד הן הסתדרו זו עם זו?

13

ינואר 2026
כ"ד בטבת
תשפ"ו

על ההרצאה:

מה היו ההבדלים בין הכיתות (והכתות) השונות בימי בית שני, באלו שלבים היחסים ביניהם הגיעו לפיצוץ, ובאלו תנאים הם הצליחו לשמור על עימות בעצימות נמוכה, כיצד ומדוע.

על המרצה:

איל רגב, פרופ' מן המניין במחלקה ללימודי ארץ-ישראל וארכיאולוגיה באוניברסיטת בר-אילן.
מבין ספריו: הצדוקים והלכתם – על דת וחברה בימי בית שני.
Sectarianism in Qumran.
יהודים אחרים: ישו וראשית הנצרות במבט פנים-יהודי.

השיעור יתקיים בבית הכנסת "דורות אברהם" רחוב מכבים 94, שוהם 20:15 התכנסות וכיבוד קל | 20:30 תחילת השיעור
השיעורים מיועדים לנשים ולגברים | הכניסה חופשית

054-7784823 | beit.midrash.erev.shoham@gmail.com | להאטרופות, סרקו

בית הכנסת "אהבת ישראל" מזמין את הציבור

לתענית דיבור העולמית של שנת תשפ"ו

ביום שלישי ב' בשבט תשפ"ו
(20.1.26 למינינים), בשעה 08:00 בבוקר

ויבילו את היום הרבנים:

הרב ר' כלילי שליט"א

הרב אוהד משה אביטן שליט"א

הרב אלון מונסונגו שליט"א

היום יתחיל בשעה 08:00 וימשך כל היום בקריאה של 3 פסוקים את ספר התהילים ונשיאת ארצות תוכן וצדק.

אנחנו מבקשים מכל המשתתפים להצטרף ליום הקדוש הזה לצדלל אל!

או לשלוח לי הודעה בוואטסאפ או דוא"ר: 054-4732391.

יוסף צופרין | 054-4732391 | תענית אוכל

לידיעתכם ההשתתפות ביום הקדוש הזה היא נכבד (84) תענית אוכל

לפני כשנתיים

אלוהינו שילוק ר' בן ששון. ששון שילוק ר' בן חזק. יוסף שילוק ר' בן משה

נשים בן אמרה ר' בן משה. משה חסון ר' בן חזק. שרגא פייבל ר' בן משה

פרג' צופרין ר' בן חזק. מרים תורג' בן משה. ר' משה אלול ר' בן משה

נשות שוהם בתפילה

"מעל מה שאנחנו"

תובנות בעקבות סיפורי גיבורים
שליטה במהלך המלחמה
שזורים בסיפור אישי
הדסה בן ארי

מוצאי שבת | כ"ח טבת 17/1
בשעה 20:15

בית הכנסת "שמחת משה"
רחוב הירדן 49 שוהם

זמרת: רני גולדברג

נגינה והגברה: יוני פויכטוונגר

מנחה: דפנה מייטלס

האשכנזים מפטירין בישעיהו כז ו-כח יג, ומוסיפין כט כב-כג: **"הַבָּאִים יִשְׂרָאֵל יִעֲלֶה יַעֲצִין וּפְרַח יִשְׂרָאֵל וּמֵלֶאךְ פְּנִימָתָהּ תִּנּוּבָה"**.

פרשת שמות מתארת את תחילת שעבוד מצרים והנהגת פרעה (בקירו): המאה ה־13 לפנה"ס), וההפטרות מתארת את הנהגת ישראל הכושלת בתקופת ישעיהו (המאה ה־8 לפנה"ס).

בשני המקרים מדובר בהנהגה שסגרה את עצמה, איבדה ניקיון דעת ומוסר, וחדלה להקשיב.

פינת החינוך / אבינועם הרש

קשה לילד שלנו, תלמיד כיתה ז', להתחבר חברתית בישיבה התיכונית. מה עושים?

השאלה

שלום אבינועם,

הבן שלנו לומד בכיתה ז' באחת הישיבות התיכוניות המוכרות של הציונות הדתית בירושלים. הוא ילד מקסים, רגיש וחכם, אבל מתקשה מאוד להשתלב חברתית.

רבים מהתלמידים בכיתה מגיעים מרקע סוציו אקונומי מאוד ברור. הם גרים בשכונות מבוססות, טסים הרבה לחו"ל, מחזיקים במכשירים יקרים, והפערים האלו מורגשים היטב. אנחנו עובדים במגזר הציבורי, חיים בכבוד, אבל אין לנו את הסממנים החיצוניים האלו. לצערנו, זה כן נושא שמעסיק את הילדים.

הבן שלנו סיפר שיש ילדים בכיתה שכבר טסו השנה כמה פעמים לחו"ל, בזמן שאנחנו אפילו חופשה בסיסית מתקשים לסגור. אנחנו משתדלים לחזק אותו, להסביר שערך של אדם לא נמדד בזה, אבל זה לא פשוט.

הוא גם חושש מהעתיד הקרוב. עוד מעט בר המצווה שלו, והוא מפחד שלא יגיעו הרבה חברים. אנחנו מרגישים אובדי עצות ולא יודעים איך לעזור לו באמת להיכנס לחברה.

נשמח לשמוע מה היית מייעץ לנו לעשות.

מירב

התשובה

שבוע טוב מירב,

הסיפור שאת מתארת חוזר כמעט בכל שנה. המעבר מהיסודי לחטיבת הביניים הוא טלטלה משמעותית עבור רוב הנערים. הם עדיין ילדים, ופתאום מוצאים את עצמם בסביבה חדשה, תובענית, עם ציפיות גבוהות ועם אתגר חברתי מורכב במיוחד.

החזית החברתית היא הקריטית ביותר. נער שלא מרגיש שייך, שלא טוב לו רגשית, פשוט לא פנוי ללמידה.

אז מה אפשר לעשות בפועל?

1. יוזמה הורית מחברת

אל תהססי לפנות להורים של כמה ילדים מהכיתה, ולהציע מפגשים משותפים. טיול קצר, פעילות אחר הצהריים, משחק כדור או סתם ישיבה יחד. אם את גם מציעה הסעה, זה יתרון גדול.

2. הורים ישמחו לשיתוף פעולה

רבים מההורים יברכו על כל יוזמה שמוציאה את הילדים מהמסכים ומעודדת קשר אנושי. ברוב המקרים תגלי פתיחות גדולה הרבה יותר ממה שנדמה לך. אין כמעט הורה שלא ישמח שהילד שלו יכלה בפעילות שתוציא אותו לכמה שעות מהשיעור למסכים, ואם את תתנדבי להסיע ולו גם לכיוון אחד, בכלל תגלי שהם יעופו על ההצעה שלך.

3. שיחה ישירה עם מחנך הכיתה

חשוב מאוד לערב את המחנך. בקשי ממנו לשים את הנושא במודעות ולסייע ביצירת חיבורים. למחנכים יש כלים רבים לייצר אינטראקציות יזומות בין תלמידים, גם בלי להבליט את הקושי.

אפשר, למשל, לחלק את הכיתה לזוגות ללמידה משותפת, כמו הכנה למבחן או לימוד פרשת שבוע. לא פחות מהלמידה עצמה, נוצר כאן קשר, שיח וחוויה משותפת. זה עובד מצויץ.

4. חיזוק הדימוי העצמי

חשוב מאוד לחזור ולהדגיש בפני הילד שערך עצמי לא נמדד בטיסות לחו"ל או במכשיר החדש ביותר. חזקו את מי שהוא, את הכישרונות שלו, את הלב והאופי. תעבדי איתו על דימוי עצמי שמבוסס על ערך ממניע פנימי. כלומר הוא שווה מיליון דולר לא בגלל שהוא קיבל במבחן מאה עגול או עוד לייק לאינסטגרם... הוא שווה מיליון דולר כי הוא יהלום! ויהלום נשאר יהלום גם אם הוא מכוסה בבוץ. הילד שלך צריך לאהוב את עצמו ולהיות שלם עם עצמו. לא במובן הרע של גאווה ולעוף על עצמו בקטע שלילי אלא להבין שיש לו שליחות מיוחדת בעולם שהוא ורק הוא יוכל למלא אותה והעולם צריך אותו!

5. השראה מסיפורים אמיתיים

אפשר לשתף אותו בסיפורים של אנשים שהתחילו מנקודת פתיחה לא פשוטה והגיעו רחוק בזכות התמדה, עבודה קשה ואמונה בעצמם. יש גם סרטונים של ספורטאים ואנשים מעוררי השראה שהמסלול שלהם היה דומה, וסביר להניח שהוא יתחבר אליהם. הכול נמצא ביוטיוב.

אם תרצי, אשמח להמשיך לחשוב איתך יחד ולהעמיק לפי הצורך.

בהצלחה גדולה,

אבינועם

אודות הכותב:

אבינועם הרש הוא מחנך בישיבה תיכונית, מגיש פינת החינוך ב'כאן מורשת' ומרצה להורים ולנוער בנושאי חינוך, זהות ודימוי עצמי

שבת עמותה

שבת פרשת 'שמות' | סניף שוהם יקו לחיים צרכי

ערב שבת: 18:45 - קרליב וערבית של שבת בסניף עם יקו לחיים	"וביום השבת": 15:15 - ספקד חב"ב הולכים לספרא להרשין פרטים בצדדיק חתנים וכלות חב"ב מופיעים	מוצ"ש: 18:30 - מסיבה פסיכית! ארגון המסיבה בספרא - פרטים בצדדיק חתנים וכלות חב"ב מופיעים
---	--	--

שבת פרשת 'שמות' | סניף שוהם יקו לחיים צרכי

שבת פרשת 'שמות' | סניף שוהם יקו לחיים צרכי

שבת פרשת 'שמות' | סניף שוהם יקו לחיים צרכי

שבת פרשת 'שמות' | סניף שוהם יקו לחיים צרכי

שבת פרשת 'שמות' | סניף שוהם יקו לחיים צרכי

שבת פרשת 'שמות' | סניף שוהם יקו לחיים צרכי

שבת פרשת 'שמות' | סניף שוהם יקו לחיים צרכי

שבת פרשת 'שמות' | סניף שוהם יקו לחיים צרכי

שבת פרשת 'שמות' | סניף שוהם יקו לחיים צרכי

שבת פרשת 'שמות' | סניף שוהם יקו לחיים צרכי

שבת פרשת 'שמות' | סניף שוהם יקו לחיים צרכי

“מפי הדיבור” יצחק לקס

נולדתי פעמיים

”יש לי שני ימי הולדת. יום שנולדתי – ויום ששוחררתי”

בשלמה זלמן פרידמן ז”ל, אבא של שמוליק פרידמן, הווה עובדא.

שלמה זלמן פרידמן נולד ביום ו' בשבט תרפ”ז, 9 בינואר 1927, בעיירה הקלמין שבטרנסילבניה, להוריו ר' יוסף זרח הלוי ולאיו בלומה לבית מוצן, משפחה חסידית הקשורה לחצר מונקאטש. הקלמין לא הייתה עיירה שולית, זו הייתה קהילה יהודית ותיקה ומבוססת, שמאז המאה ה-18 שימשה מרכז אזורי ליהודי הסביבה. היא נקראה ירושלים הקטנה ויהודים מילאו בה תפקידי מפתח. מזכיר העיר היה יהודי, השופט הראשי בבית המשפט המחוזי היה יהודי, עדות למעמד ולהשתלבות היהודים באירופה.

אך הביטחון הזה היה שברירי. גבולות המדינות השתנו, שלטון עבר מיד ליד, והמעבר מהונגריה לרומניה וחזרה להונגריה לא היה רק עניין מדיני, שכן הוא חרץ גורלות. תחת שלטון הונגרי, ובעיקר עם התחזקות הברית עם גרמניה הנאצית, החלה הקרקע להישמט מתחת לרגלי היהודים.

אביו של שלמה, ר' יוסף זרח, היה איש תורה עניו ושקט. לילדותו עברו בלימוד תורה בהתמדה, וימיו במסחר בנוצות לפרנסת משפחתו, יחד עם גיסו ר' שמואל יהודה מוצן נשיא קהילת גרוסוורדיין ואחד מסוחר הנוצות הגדולים בטרנסילבניה. זה היה מסחר הדורש קשרים, אמינות ותנועה בין אזורים, אך עולמו הפנימי של האב היה נטוע עמוק בתורה ובחסד.

אימו בלומה הייתה עמוד התווך של הבית. אישה רחבת דעת, דוברת אידיש, הונגרית וגרמנית, שקראה לא רק ספרי קודש אלא גם ספרי רפואה והשכלה כללית. היא הייתה אשת חסד במובנו העמוק של המושג – עזרה לנזקקים, הכנסת כלה, הכנסת אורחים קבועה, ובפרט בלילות שבת שאז הגיעו לביתם עניים, בודדים ותלמידי ישיבה שאכלו “ימים”. הבית עצמו היה מלא ספרים, רקמות ותמונות, ובהן רקמה גדולה של קבר רחל, סמל של תפילה, גלות ותקווה.

בתוך עולם זה גדל שלמה כבן הזקונים למשפחה בת עשרה ילדים. הוא גדל עטוף באהבה, אך גם במחויבות לתורה וליראת שמים. כבר המצווה שלו דרש בסוגיה “אב שמחל על כבודו ורב שמחל על כבודו”, דרשה שנשמעת היום כמעט כנבואה המסמלת חיים שיש בהם ויתור, ענווה ונשיאת אחריות לדורות הבאים.

כילד זכה לכינוי “ילד החלב” (מילקקינדר) זאת לאחר שבחתונת אחותו הינדא-ליבא נעלם ונמצא במזווה, שותה חלב. רגע קטן של תום ילדותי בעולם שעתיד להימחק בקרוב.

עם החלת חוקי האריוצייה בהונגריה החלו הרדיפות. עסקים יהודיים נסגרו, רכוש הוחרם, משפחות איבדו את פרנסתן. משנת 1941 החלו גם גירוישים אלימים. שלמה, בן ארבע עשרה בלבד, עזב את בית הוריו ויצא לגרוסוורדיין ללמוד מקצוע, ניסיון נואש להצלה, אך גם שם לא מצא מנוח.

עם הכניסת הגרמנים הוקם במקום גטו. דודו, ר' שמואל יהודה מוצן, נשיא הקהילה, נלקח על ידי הז'נדרמריה ההונגרית, הוכה עד ששברו את עצמותיו, ונשלח לאושוויץ. מסופר שבקרן ביקש לומר וידוי, בידועו שסופו קרוב. הוריו של שלמה, ר' יוסף זרח ובלומה, נשלחו גם הם, ולא שבו. שלמה עצמו נשלח גם הוא לאושוויץ עם יתר יהודי גרוסוורדיין. במשך שלושה ימים נסע בקרון בהמות וסבל מצפיפות, צמא, חוסר אוויר. ברצפת הקרון עשה חור ותלה חתיכת בד כדי לאפשר לאנשים לעשות את צרכיהם בצניעות, ניסיון נואש לשמר מעט אנושיות בתוך הסבל הנורא.

כבר עם ההגעה לאושוויץ עת הורד ל”רמפה” הריח את הריח הנורא של עשן הקרמטוריום. בסלקציה, קצין גרמני, שלימים נודע כמנגלה, חילק חיים ומוות בהינף יד. הזקנים לצד אחד, הצעירים לצד האחר. ומיד לאחר מכן התפשטות, ריצה, גילוח כל הגוף, ולבישת בגדי אסיר. בצריפים חיכה רעב קבוע, וקאפו צועני זרק פרוסות לחם כאילו היו חיות. המרק הדלוח היה משורשים ועלים שהפרות היו אוכלות. וכמו תמיד, גם השקר היה חלק מהשיטה. גלויות נוף שנכפו עליהם לשלוח למשפחות, ובהן נכתב כי הם נמצאים “במקום נופש”.

כעבור כעשרה ימים הגיעו מהנדסים גרמנים ממפעל פולקסוואגן וחיפשו אנשי מקצוע. מחר יעץ לשלמה: “תגיד שאתה מסגר”. במבחן זיהה שלמה את כלי העבודה ונבחר. הבחירה הזו הצילה את חייו, אך גזרה עליו גיהנום מסוג אחר.

כאשר בנות הברית הפציצו את המפעל בו עבד, הועבר למחנה טיל, שם עבד בעבודות בנייה מפרכות, בתנאים הולכים ומחמירים. משם הועבר לדורה-מיטלבו תת מחנה של בוכנוואלד. מפעל תת-קרקעי באורך של עשרות קילומטרים, כולו מתחת לפני האדמה. אין שמים, אין אור יום רק מנהרות, רעש מתכת, אבק שריפה, ופחד. שם עסק בייצור טילי V-2, טילים שהוטלו על לונדון בבלץ הגדול. כך, עמוק מתחת לאדמה, אולץ לייצר נשק עבור אויביו.

במנהרות דורה, בראש השנה, יהודי מהעיירה שלו כתב מן הזיכרון את תפילות החג על נייר של שק מלט ששלמה גנב, דבר שיכל לעלות לו בחייו. וכך בתוך האדמה, בעיצומה של עבודת כפייה, הם התפללו במניין. סוג של מרד רוחני שקט.

ממחנה דורה, יצא לצעדת המוות למחנה ברגן-בלזן מאות נפלו בצד הדרך וכאלף אחרים הוכנסו לאסמים ונשרפו חיים. בברגן בלזן מצבו של שלמה הלך והידרדר, משקלו ירד ל-33 ק”ג. לא היה מים, ובבוקר שלמה זחל וליקק טל מפסי הרכבת ומקרונוות חלודים כדי לשרוד.

ברגן-בלזן שוחרר על ידי בנות הברית, אך גם אז המוות לא ויתר. רבים מתו מן האוכל, לאחר שקיבתם לא יכלה לעכלו. שלמה שרד, ונלקח לשבדליה להחלמה לתקופה של שנהיים.

”יש לי שני ימי הולדת, יום שנולדתי – ויום ששוחררתי”. – נהג לומר.

הוא בחר בחיים. והחליט לעלות לארץ ישראל. בשוודיה, הצטרף לגרעין “ברית חלוצים דתיים”, למד עברית ושימש כחזן. קולו הערב ושירת “פרוק ית עמך” נשאו את ניגוני בית אבא אל תוך אירופה החרבה. משם נדד, בארגזי משאיות ישנות, לבלגיה, ואז לצרפת, לאחר שנודע לו שאחיו שרד.

ביולי 1947 עלה על האונייה אקסודוס – “יציאת אירופה”. שוב טלטלה, גירוש בחזרה לגרמניה, מחנות פליטים, אך לבסוף הגיע לארץ ישראל. מיד עם הגעתו לארץ התגייס לפלמ”ח, לחטיבת יפתח, לפלוגה הדתית. לחם בדרום, חצה קווים מצריים בלילה, השתתף בקרבות ובמבצע יואב. כדרכו, גם בצבא, בגדוד בו שירת, שימש כגבאי ובעל תפילה. הוא שירת במילואים משך 32 שנה, עד לאחר גיל חמישים.

בשנת 1955 נשא לאישה את בלנקה לבית וגנר, ילידת רדאון שברומניה. לפני המלחמה עת שהתה בבית הספר בכיתה א' נאמר לה ולכל חבריה היהודים לעזוב וללכת הביתה. כשהגיעה לביתה ראתה את הוריה אורזים מעט מטלטלין, וכך בשנת 1941 גורשה עם משפחתה לגטו מוגילב שבטרנסניסטריה, שם חוותה רעב, מחלות והשפלה, אך שמרה על אמונה וצלם אנוש. לאחר שעלתה לארץ הקימו היא ושלמה בית של תורה ועבודה, תחילה בחיפה ולאחר מכן בקריית שמואל, כדי לגדל את ילדיהם באווירה דתית חמה.

נולדו להם שישה ילדים – יוסי, שמוליק, לאה, טלי, מאיר ושי. כל שם נושא זיכרון של קרוב שנכחד בשואה. שלמה עבד בדואר, היה בעל “ידי זהב”, איש של מעשים קטנים וגדולים. הקפיד על הכנסת אורחים קבועה, על דאגה למים קרים לעובדי הניקיון בימי הקיץ החמים, לפעילות עם נוער שוליים, וכדרכו היה גבאי ובעל תפילה בקהילה. את ילדיו חונך באהבה ובמסירות לבל יחסר להם דבר.

”אני מאושר – יש לי שישה ילדים, כולם הולכים בדרך התורה והעבודה. זה כל מה שרציתי”.

ובחלוף השנים, סגירת המעגל.

עשרות שנים לאחר מכן, בנו שמוליק, אל”מ (מיל) בצה”ל, וכיום שותף בפיתוח מערכת טילי “חץ”, השתתף בטקס המסירה של טילי ההגנה מישראל לגרמניה. טילים שמטרתם להגן על גרמניה מפני מתקפת טילים. שמונים שנה לאחר שאביו הועד כעובד במחנה כפייה לייצר טילים בליסטיים עבור הגרמנים, בנו שותף לפיתוח ולמכירת טילים שמגינים על חיי אדם גרמניים.

שלמה זלמן פרידמן ז”ל נפטר בערב שבת פרשת שמות, כ”ב בטבת תשס”ב.

הוא הותיר אחריו משפחה, קהילה, וסיפור חיים אחד, שמוכיח שהרוח היהודית יכולה להירמס, אך לעולם לא להישבר אלא היא שבה ועולה במלוא עוצמתה.

לתיעוד נא לפנות ליצחק לקס במייל laxizhak@gmail.com או בסלולאר 050-880-6699